

Pohjois-Savon maakuntakaavan kaupallinen selvitys: KAUPAN ILMASTOVAIKUTUSTEN ARVIOINTI

RAPORTTI 30.9.2025

Sisältö

1	TAUSTA JA ARVIOINTIMENETELMÄT	3
2	POHJOIS-SAVON MAAKUNTAKAAVA 2040 3. VAIHE, KAAVALUONNOS	4
3	ILMASTOTAVOITTEITA TUKEVIA SUUNNITTELUPERIAATTEITA	5
4	ILMASTOTAVOITTEITA TUKEVAT SUUNNITTELUMÄÄRÄYKSET	6
4.1	Koko maakuntakaava-aluetta koskevat suunnittelumääräykset	6
4.2	Kaupan sijaintia ja mitoitusta ohjaavat aluevaraus- ja kohdemerkinnät	7
5	KAUPAN ILMASTOVAIKUTUKSET	14
5.1	Alue- ja yhdyskuntarakenne	14
5.2	Liikkuminen.....	16
6	LÄHTEET	18

1 TAUSTA JA ARVIOINTIMENETELMÄT

Pohjois-Savon liitossa on käynnissä Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040, 3. vaiheen laatiminen. Maakuntakaavan yhtenä teemana on seudullisesti merkittävä kauppa. Maakuntakaavan taustaselvityksenä laadittiin Pohjois-Savon maakuntakaavan kaupallinen selvitys, joka valmistui joulukuussa 2024. Kaupallisessa selvityksessä tarkasteltiin seudullisesti merkittävän kaupan kehitystä ja muutosmahdollisuuksia, arvioitiin aiemman palveluverkkoselvityksen ja voimassa olevan maakuntakaavan ajantasaisuutta sekä selvitettiin seudullisesti merkittävän kaupan mahdollisten muutosten vaikutuksia. Tarkastelualueena oli Kuopion ja Siilinjärven keskeinen kaupunkiseutu.

Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040, 3. vaiheen kaavaluonnos oli nähtävillä 4.6.–5.7.2025. Saadun palautteen perusteella Pohjois-Savon maakuntakaavan kaupallista selvitystä on täydennetty arvioimalla maakuntakaavaluonnoksen kauppaa koskeviin suunnitteluperiaatteisiin, kaavamääräyksiin ja kaavamerkintöihin esitettyjen muutosten ilmastovaikutukset.

Ilmastovaikutusten arviointi on tehty laadullisena arviointina perustuen Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040, 3. vaiheen kaavaluonnokseen (kauppaa koskevat merkinnät ja määräykset, kaavaselosetus ja kaavakartta) sekä Pohjois-Savon maakuntakaavan kaupalliseen selvitykseen. Arviointimenetelmänä on käytetty arviointikehikkoa, johon on koottu kaupan ilmastovaikutusten kannalta keskeiset teemat ja kriteerit. Arviointikehikon laadinnassa on hyödynnetty kaavoituksen ilmastovaikutusten arviointia varten laadittujen oppaiden tarkistuslistoja (Ympäristöministeriö: Ilmastotavoitteita edistävä kaavoitus ja Kuopion kaupunki: Ilmastonmuutoksen hillintä ja sopeutuminen asemakaavoituksessa).

Ilmastovaikutusten arviointi on rajattu yhdyskuntarakenteeseen ja liikenteeseen, sillä maakuntakaavan ilmastovaikutukset syntyvät pääosin alueidenkäytön sijoittumisesta ja liikkumistarpeesta. Uudet ja muuttuneet vähittäiskaupan suuryksiköiden aluevaraukset sijoittuvat pääosin rakennettujen alueiden yhteyteen, mikä lieventää maankäytön muutoksesta aiheutuvia vaikutuksia hiilinieluihin ja -varastoihin. Rakentamiseen, energiantuotantoon ja viherrakenteisiin liittyvät suunnitteluratkaisut sekä ilmastonmuutokseen sopeutumisista tukevat suunnitteluratkaisut tehdään tarkemmilla suunnittelutasoilla.

Ilmastovaikutusten arviointi on laadittu Pohjois-Savon liiton alueidenkäytön vastuualueen ja FCG Rakennettu Ympäristö Oy:n yhteistyönä. FCG:lta työhön ovat osallistuneet Taina Ollikainen, Marko Nurminen ja Pauli Santala.

Prosessi ja aikataulu:

2 POHJOIS-SAVON MAAKUNTAKAAVA 2040 3. VAIHE, KAAVALUONNOS

Merkitykseltään seudullisia vähittäiskaupan suuryksiköitä voi sijoittua Pohjois-Savon maakuntakaavassa osoitetuille keskustatoimintojen alueille sekä niiden ulkopuolella vähittäiskaupan suuryksikkö (KM) ja tilaa vaativan kaupan suuryksikkö (kme) merkinnöillä osoitetuille alueille. Lisäksi maakuntakaavassa on osoitettu tilaa vaativan kaupan suuryksikön reservialueita (kme/res), joiden toteutuminen kytkeytyy uusien liikennetarkaisujen tai muiden tilaa vaativan kaupan alueiden toteutumiseen.

Merkitykseltään seudullisten vähittäiskaupan suuryksiköiden sijoittumista ohjaavat merkinnät (C, KM, kme ja kme/res) ja määräykset säilyvät voimassa olevien maakuntakaavojen mukaisina (kaupan laatu). Myös keskustatoimintojen alueiden ulkopuolelle osoitettujen vähittäiskaupan suuryksikköjen, tilaa vaativan kaupan suuryksikköjen ja tilaa vaativan kaupan suuryksikön reservialueiden enimmäismitoitukset säilyvät ennallaan.

Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040 3. vaiheen kaavaluonnoksen uudet, muuttuneet ja poistuneet vähittäiskaupan suuryksiköiden aluevaraus- ja kohdemerkinnät

Vähittäiskaupan suuryksikkö (KM)

- Uusi merkintä: Kuopiossa Pitkälahti (enimmäismitoitus 12 000 k-m²)

Tilaa vaativan kaupan suuryksikkö (kme)

- Uudet merkinnät: Siilinjärvellä Kotisiili (enimmäismitoitus 15 000 k-m²) ja Oikeakätinen (enimmäismitoitus 12 000 k-m²)
- Muuttuva merkintä: Siilinjärvellä Vt9/Ranta-Toivalan risteuksen kme → kme/res (enimmäismitoitus 15 000 k-m²)
- Poistuva merkintä: Kuopiossa Nilsia (enimmäismitoitus 7 000 k-m²)

Tilaa vaativan kaupan suuryksikön reservialue (kme/res)

- Uudet merkinnät: Siilinjärvellä Pöljä (enimmäismitoitus 20 000 k-m²) ja Kuopiossa Petosenmäki (enimmäismitoitus 22 000 k-m²)
- Muuttuva merkintä: Siilinjärvellä Vt9/Ranta-Toivalan risteuksen kme → kme/res (enimmäismitoitus 15 000 k-m²)
- Poistuva merkintä: Kuopiossa Pieni Neulamäki (enimmäismitoitus 20 000 k-m²)

3 ILMASTOTAVOITTEITA TUKEVIA SUUNNITTELUPERIAATTEITA

Valtakunnalliset tavoitteet

Maakuntakaavalla ohjataan merkitykseltään seudullista vähittäiskauppaa. Maakuntakaavaa ja kaupan ratkaisuja ohjaavina lainsäädännön määritteleminä reunaehtoina ovat alueidenkäyttölain maakuntakaavaa koskevat sisältövaatimukset ja vähittäiskauppaa koskevat erityiset tavoitteet sekä valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet, joista ilmastonmuutoksen hillinnän kannalta keskeisimmät ovat:

Alueidenkäyttölain maakuntakaavaa koskevat tavoitteet:

- Maakuntakaavaa laadittaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota maakunnan tarkoituksenmukaiseen alue- ja yhdyskuntarakenteeseen sekä ympäristön ja talouden kannalta kestäviin liikenteen ja teknisen huollon järjestelmiin.
- Vähittäiskaupan suuryksiköiden ensisijainen sijaintipaikka on keskusta-alue, ellei muu sijainti kaupan palvelujen saavutettavuus huomioon ottaen ole perusteltu. Osoitettaessa vähittäiskaupan suuryksiköitä keskustatoimintojen alueiden ulkopuolelle on katsottava, että suunnitellulla maankäytöllä ei ole merkittäviä haitallisia vaikutuksia keskusta-alueiden kaupallisiin palveluihin ja niiden kehittämiseen; että alueelle sijoittuvat palvelut ovat mahdollisuuksien mukaan saavutettavissa joukkoliikenteellä ja kevyellä liikenteellä; ja että suunniteltu maankäyttö edistää sellaisen palveluverkon kehitystä, jossa asiointimatkojen pituudet ovat kohtuulliset ja liikenteestä aiheutuvat haitalliset vaikutukset mahdollisimman vähäiset.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet:

- Toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen: Luodaan edellytykset vähähiiliselle ja resurssitehokkaalle yhdyskuntakehitykselle, joka tukeutuu ensisijaisesti olemassa olevaan rakenteeseen. Edistetään palvelujen, työpaikkojen ja vapaa-ajan alueiden hyvää saavutettavuutta eri väestöryhmien kannalta. Edistetään kävelyä, pyöräilyä ja joukkoliikennettä sekä viestintä-, liikkumis- ja kuljetuspalveluiden kehittämistä. Merkittävät uudet asuin-, työpaikka- ja palvelutoimintojen alueet sijoitetaan siten, että ne ovat joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn kannalta hyvin saavutettavissa.

Alue- ja yhdyskuntarakenteen tavoitteet

Ilmastotavoitteita edistävä yhdyskuntarakenne on maankäytöltään ja infrastruktuuriltaan tehokasta, tuo toiminnot helposti saavutettaviksi, on luonteeltaan monipuolista, tukee kestäviä liikkumismuotoja, on suunniteltu pitkällä tähtäimellä ja on toteutukseltaan hallittua. Ilmastotavoitteita toteuttava yhdyskuntarakenne hyödyntää tehokkaasti olemassa olevaa infrastruktuuria ja vähentää liikkumisen tarvetta, mikä edellyttää eri toimintojen järkevää sijoittumista toisiinsa nähden. Alueidenkäyttö, liikkuminen ja rakentaminen suunnitellaan niin, että ne parantavat alueiden sopeutumista ilmastonmuutokseen ja vahvistavat hiilinieluja. Kehittämisessä korostuu täydennysrakentamisen sekä uusien alueiden toteuttamisjärjestyksen merkitys.

Liikkumisen tavoitteet

Ilmastotavoitteita edistävä liikkuminen edellyttää eheää yhdyskuntarakennetta, edellyttää maankäytön ja liikenteen suunnittelussa yhteistyötä, suosii joukkoliikennettä, kävelyä ja pyöräilyä. Kestävä liikkuminen on liikkumistarpeeseen soveltuvimman kulkumuodon tai matkaketjun käyttämistä ympäristönäkökulmat huomioiden. Kestävää liikkumista koskevat suunnittelukysymykset korostuvat suurilla kaupunkiseuduilla ja niiden lievealueilla. Katualueen käyttö, etäisyydet joukkoliikenteen pysäkeille, pyöräilyn ja kävelyn verkostojen kattavuus ja pysäköintiratkaisut sekä autoille että pyörille vaikuttavat kulkumuodon valintaan ja sen myötä kestävien kulkumuotojen suosioon. Keskeiset toimintojen saavutettavuuteen liittyvät ratkaisut tehdään yleispiirteisellä suunnittelutasolla.

Huomioita

- Valtakunnallisten tavoitteiden sekä ilmastotavoitteita edistävän yhdyskuntarakenteen ja liikkumisen toteuttaminen on mahdollista Kuopion ja Siilinjärven keskeisellä kaupunkialueella. Muualla maakunnassa niiden toteuttaminen on haastavampaa.

4 ILMASTOTAVOITTEITA TUKEVAT SUUNNITTELUMÄÄRÄYKSET

4.1 Koko maakuntakaava-aluetta koskevat suunnittelumääräykset

Ilmastonmuutoksen hillintä ja sopeutuminen

- Ilmastonmuutoksen hillintä ja sopeutuminen on otettava huomioon kaikessa alueidenkäyttöön ja liikenteeseen liittyvissä toimenpiteissä koko maakunnan alueella. Hiilinieluja pyritään lisäämään ja hiilensidontaa parantamaan. Turvemaiden hiilivarastojen säilyttämiseen tulee etsiä keinoja esim. kuntien ilmastosuunnitelmissa.

Kaupunkiseudut

- Kuopion, Iisalmen ja Varkauden kaupunkiseuduilla tulee edistää elinympäristöjen toimivuutta ja taloudellisuutta hyödyntämällä ja eheyttämällä olemassa olevaa yhdyskuntarakennetta. Ekologisten yhteyksien säilymistä tulee edistää.
- Kuopion aluetta tulee kehittää valtakunnallisesti vetovoimaisena, yhdyskuntarakenteeltaan ja kaupunkikuvaltaan korkeatasoisena koulutuksen, osaamisen, yritystoiminnan, erikoiskaupan palvelujen sekä matkailu- ja vapaa-aikapalvelujen kokonaisuutena.
- Iisalmen ja Varkauden alueilla tulee huolehtia teollisuus- ja työpaikka-alueiden riittävästä tonttitarjonnasta, kehittää kaupunkikeskustojen vetovoimaisuutta sekä varmistaa monipuolinen palvelutarjonta.

Vähittäiskaupan suuryksiköt

- Merkitykseltään seudullisen vähittäiskaupan suuryksikön koon alaraja on 4 000 k-m² lukuun ottamatta erikseen määriteltyjä alueita, joilla alaraja on tilaa vaativan erikoiskaupan ja muun erikoiskaupan osalta korkeampi.
- Merkitykseltään seudullisia vähittäiskaupan suuryksiköitä voi sijoittaa Pohjois-Savon maakuntakaavassa osoitetuille keskustatoimintojen alueille sekä keskustatoimintojen alueiden ulkopuolella vähittäiskaupan suuryksikön (KM) ja tilaa vaativan kaupan suuryksikön (kme) merkinnöillä osoitetuille alueille. Lisäksi on osoitettu tilaa vaativan kaupan suuryksikön reservialueita (kme/res), joiden toteutuminen kytkeytyy uusien liikennetkaisuun tai muiden tilaa vaativan kaupan alueiden toteutumiseen.

Huomioita

- Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040 3. vaiheen kaavaluonnoksen kauppaa koskevat merkinnät ja määräykset ohjaavat merkitykseltään seudullisia vähittäiskaupan suuryksiköitä sijoittumaan keskustatoimintojen alueille, mikä tukee ilmastotavoitteita edistävän alue- ja yhdyskuntarakenteen kehitystä. Keskustoissa sijaitsevat palvelut ovat parhaiten saavutettavissa kestäväillä kulkumuodoilla.

Huomioita

- Keskusta-alueiden palvelujen ylläpitäminen ja kehittäminen (mm. enimmäismitoituksen osoittamatta jättäminen) sekä merkitykseltään seudullisten vähittäiskaupan suuryksiköiden vapaan sijoittumisen rajoittaminen keskustatoimintojen alueiden ulkopuolella (mm. kaupan laadun huomioiminen merkinnoissa ja enimmäismitoituksen osoittaminen) tukevat jalankulkuun, pyöräilyyn ja joukkoliikenteeseen tukeutuvien keskusta-alueiden kehittymistä ja säilymistä elinvoimaisina.
- Keskustatoimintojen alueiden ulkopuolella merkitykseltään seudullisten vähittäiskaupan suuryksiköiden palveluverkko tukeutuu pääosin olemassa olevaan yhdyskuntarakenteeseen. Tavoitteena on yhdyskuntarakenteen yhtenäistäminen, ei hajauttaminen. Ainoastaan Pöljän reservialue sijaitsee olemassa olevan yhdyskuntarakenteen ulkopuolella. Alueen toteutuminen on epävarmaa ja ajallisesti kaukana, todennäköisesti vasta maakuntakaavan tavoitevuoden 2040 jälkeen.

4.2 Kaupan sijaintia ja mitoitusta ohjaavat aluevaraus- ja kohdemerkinnät

Taajamatoimintojen kehittämisvyöhyke (Iisalmi, Siilinjärvi, Kuopio, Varkaus)

- Kehittämisperiaatteen mukaan taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeen yhdyskuntarakennetta tulee kehittää ja tehostaa nykyiseen rakenteeseen tukeutuen. Joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn edellytyksiä tulee parantaa.
- Vyöhykkeen suunnittelussa ja rakentamisessa on pyrittävä edistämään paikallista energiaomavaraisuutta ja otettava huomioon kestävä sopeutuminen ilmastonmuutokseen.
- Päivittäisten palveluiden saatavuus, riittävät ulkoilu- ja lähivirkistysmahdollisuudet sekä kävely- ja pyöräily-yhteydet seudullisille virkistysalueille on turvattava. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee edistää ekologisen verkoston kytkeytymistä niin vyöhykkeen sisällä kuin sen ulkopuolelle.

Huomioita

- Suunnittelumääräys vahvistaa kaavaratkaisun ilmastovaikutuksia lieventäviä tekijöitä: tiivistä yhdyskuntarakennetta sekä jalankulun, pyöräilyn ja joukkoliikenteen edistämistä sekä päivittäisten palveluiden saatavuutta mm. Kuopiossa ja Siilinjärvellä.

Keskustatoimintojen alue (C, ca1, ca-v, ca2)

- Suunnittelumääräyksen mukaan alueiden käytön suunnittelussa tulee luoda edellytykset vetovoimaisen keskusta-alueen kehittämiselle sekä monipuolisten palveluiden ja asumisen sijoittumiselle. Yhdyskuntarakenteen kaupunkimaisuus on varmistettava tiivistämällä ja täydentämällä olemassa olevaa kaupunkirakennetta kestävin periaattein. Keskusta-alueilla tulee kiinnittää erityistä huomiota kävely- ja pyöräilypainotteisiin ratkaisuihin ja kävelykeskustojen kehittämiseen. Alueen suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota alueen liikennejärjestelyihin ja sujuvien matkaketjujen muodostamiseen liikennemuo-
dosta toiseen.
- Keskustatoimintojen alueiden osalta ei Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040 3. vaiheen kaavaluonnoksessa ole esitetty muutoksia voimassa olevien maakuntakaavojen keskustatoimintojen alueiden merkin-
töihin ja suunnittelumääräyksiin.

Huomioita

- Suunnittelumääräys tukee ilmastovaikutusten kannalta positiivisia asioita: kaupunkirakenteen tiivistäminen ja täydentäminen kestävin periaattein, jalankulun ja pyöräilyn edistäminen sekä kävelykeskustojen kehittäminen. Ilmastönäkökulmasta jalankulun ja pyöräilyn edistäminen mahdollistaa vähähiilisen liikkumisen kehittämisen keskustatoimintojen alueilla.

Vähittäiskaupan suuryksikkö (KM)

- Suunnittelumääräyksen mukaan vähittäiskaupan suuryksiköiden kaupan laatua koskeva mitoitus ja tarkempi sijoittuminen ratkaistaan yksityiskohtaisessa kaavoituksessa. Vähittäiskaupan suuryksikkö on suunniteltava siten, ettei sillä ole yksin tai yhdessä muiden hankkeiden kanssa merkittäviä haitallisia vaikutuksia keskusta-alueiden kaupallisiin palveluihin ja niiden kehittämiseen. Yksityiskohtaisessa suunnittelussa on huomioitava kaupan palvelujen saavutettavuus eri kulkumuodoin sekä kaupan palveluiden sijoittuminen suhteessa asuinalueisiin.

Huomioita

- Suunnittelumääräys edellyttää ilmaston kannalta kestävien kulkumuotojen käyttömahdollisuutta myös keskustatoimintojen alueiden ulkopuolella sekä keskustatoimintojen alueiden palveluiden toiminta- ja kehitysedellytysten turvaamista. Vähittäiskaupan suuryksiköiden sijoittuminen lähelle asuinalueita ehkäisee yhdyskuntarakenteen hajautumista ja vähentää liikkumistarvetta. Suunnittelumääräys tukee ilmastotavoitteita edistävän yhdyskuntarakenteen ja liikkumisen kehitystä.
- Voimassa olevissa maakuntakaavoissa osoitettujen vähittäiskaupan suuryksikköjen merkinnät ja määräykset sekä vähittäiskaupan enimmäismitoitukset säilyvät ennallaan. Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040 3. vaiheen kaavaluonnoksessa on osoitettu uusi vähittäiskaupan suuryksikkö Kuopion Pitkälähteen.

Pitkälähti

- Pitkälähti sijaitsee noin yhdeksän kilometrin etäisyydellä Kuopion keskustasta etelään valtatie 5 varressa. Alueella sijaitsee tällä hetkellä liikerakennus, jossa toimii ABC-liikenneasema, S-market ja Prisman Rauta. Rakennuksen pinta-ala on noin 12 000 k-m². Tavoitteena on muuttaa nykyinen myymäläkokonaisuus Prismaksi ja tehdä rakenteellisia muutoksia nykyisen rakennuksen sisäpuolella. Maakuntakaavassa osoitettu enimmäismitoitus on 12 000 k-m², joten uusi merkintä ei vaikuta vähittäiskaupan kokonaispinta-alaan.
- Suunnittelutilanne: Pohjois-Savon voimassa olevassa maakuntakaavassa alue on osoitettu työpaikka-alueena (TP1) ja Kuopion ja Etelä-Siilinjärven kaupunkirakennesuunnitelmassa kaupan, hallinnon ja palvelujen alueena (PK). Kuopion keskeisen kaupunkialueen yleiskaavassa alue on osoitettu yksityisten palvelujen ja hallinnon alueena (PK). Kaavamääräyksen mukaan alueelle saa sijoittaa liike- ja toimistorakennuksia. Asemakaavassa alue on osoitettu liike- ja toimistorakennusten korttelialueeksi (K-19). Alueelle saa rakentaa myös matkailupalvelutiloja. Aluetta ei saa käyttää ympäristöä rumentavaan varastointiin. Asemakaavan rakennusoikeus on noin 27 700 k-m². Asemakaava mahdollistaa kolmekerroksisen rakennuksen toteuttamisen. Alueen asemakaava on hyväksytty vuonna 2001. Alueen toteutuminen merkitykseltään seudullisena vähittäiskaupan suuryksikkönä edellyttää asemakaavamuutoksen.

- Sijainti yhdyskuntarakenteessa: Alue sijaitsee YKR-taajamarakenteen reunalla. Väestömäärä kävelyetäisyydellä (alle 1 km) on pieni, noin 740 asukasta. Alle 3 kilometrin etäisyydellä asuu noin 9 660 asukasta ja alle 5 kilometrin etäisyydellä noin 21 820 asukasta. Matkuksen kauppakeskus on noin 1,5 kilometrin etäisyydellä, Petosen/Pyörön alakeskus (3 päivittäistavaramyymälää ja erikoiskauppaa) noin 2,5 kilometrin etäisyydellä ja Kolmisopen alue noin 3 kilometrin etäisyydellä. Alle 3 kilometrin etäisyydellä toimii myös kolme pienempää päivittäistavaramyymälää.
- Alueen saavutettavuus: Alueella asiointi perustuu henkilöautoliikenteeseen. Saavutettavuutta erityisesti ruuhka-aikoina heikentävät liikenteen sujuvuus- ja ruuhkautumisongelmat. Nykyisen liikerakennuksen muuttaminen Prismaksi lisää alueella asiointia ja liikennemääriä, mikä edellyttää infran parantamistoimenpiteitä, mm. Karttulantien liittymässä ja nykyisen ABC:n tonttiliittymässä. Infran parantamisen kannalta alueen lähiympäristö on kuitenkin haasteellinen.
- Kestävät kulkumuodot: Kävelen ja pyöräillen alue on saavutettavissa Vanhan viitostien (kartoissa Vitostie), Karttulantien, Kylmämäentien ja Hulkontien varressa sijaitsevia kävely- ja pyöräilyreit-tejä pitkin. Lähimmät joukkoliikennereitit kulkevat nykytilanteessa Vanhaa viitostietä ja Hulkon-tietä ja lähimmät pysäkit ovat Vanhan viitostien ja Hulkontien risteuksen tuntumassa. Nykytilan-teessa joukkoliikenne ei ole kilpailukykyinen henkilöautoliikenteeseen verrattuna. Alue ei sijoitu Kuopion ja Etelä-Siilinjärven kaupunkirakennesuunnitelmassa esitettyjen joukkoliikenteen run-kolinjojen varteen. Alueella asiointi tulee jatkossakin tapahtumaan pääosin henkilöautolla.

Huomioita: Pitkälahden vähittäiskaupan suuryksikkö

- Alueen toteutuminen ei aiheuta merkittäviä muutoksia kaupan palveluverkon kokonaisuuteen, koska kyseessä on olemassa oleva kohde. S-marketin muuttuminen Prismaksi voi vaikuttaa Petosen/Pyörön alakeskuksen palveluihin.
- Koska alueella ja sen läheisyydessä on jo nyt kaupan palveluja, se ei aiheuta merkittävää yhdyskunta-rakenteen hajautumista, mutta ei myöskään edistä yhdyskuntarakenteen tiivistymistä.
- Toimintakonseptin muuttuminen Prismaksi lisää asiointimääriä. Koska alueella asiointi tapahtuu pää-osin henkilöautolla, liikennemäärät kasvavat ja myös liikenteen päästöt lisääntyvät. Toisaalta uusi hypermarket voi vähentää etelän suunnasta Savilahden Prismaan suuntautuvaa asiointiliikennettä ja siten lyhentää etelän suunnasta tulevien asiointimatkoja.
- Mikäli lähipalveluverkosto harvenee uuden hypermarketin seurauksena esim. Petosen/Pyörön ala-keskuksessa, asiointimatkat pitenevät ja palvelujen saavutettavuus huononee alakeskuksessa ja sen lähiympäristössä asuville.
- Liikenteen päästöjen vähentäminen edellyttää joukkoliikenteen parantamista tai laadun varmista-mista ja luontevien pyöräily-yhteyksien varmistamista.
- Toimintakonseptin muutos lisää jonkin verran vähittäiskaupan tavarakuljetuksia. Niiden ilmastovai-kutukset ovat kuitenkin asiakkaiden kävijämäärien muutoksen vaikutuksiin verrattuna suhteellisen pienet. Esimerkiksi suurissa hypermarketeissa käy päivittäin keskimäärin 15–20 kuorma-autoa ja 5–10 pakettiautoa (pienemmissä marketeissa määrät noin kolmasosa hypermarketin määristä).
- Olemassa olevan rakennuksen hyödyntäminen vähentää purkamisen ja uudisrakentamisen tarvetta. Vähiten päästöjä muodostuu, jos rakennusta hyödynnetään sellaisenaan.
- Liikenteen lisääntyminen edellyttää infran parantamistoimenpiteitä, mm. Karttulantien liittymässä ja nykyisen ABC:n tonttiliittymässä.

Tilaa vaativan kaupan suuryksikkö (kme)

- Suunnittelumääräyksen mukaan vähittäiskaupan suuryksiköiden mitoitus ja tarkempi sijoittuminen on suunniteltava siten, ettei sillä ole yksin tai yhdessä muiden hankkeiden kanssa merkittäviä haitallisia vaikutuksia keskusta-alueiden kaupallisiin palveluihin ja niiden kehittämiseen. Yksityiskohtaisessa suunnittelussa on huomioitava kaupan palvelujen saavutettavuus eri kulkumuodoin, sujuvat henkilöauto- ja joukkoliikenteen edellytykset erityisesti Kuopion Leväsenttiellä ja Volttikadulla sekä kaupan palveluiden sijoittuminen suhteessa asuinalueisiin. Alueille on osoitettu vähittäiskaupan enimmäismitointus. Enimmäismitointuksen puitteissa alueilla voi toteuttaa muuta erikoiskauppaa tai päivittäistavarakauppaa paikallisesti merkittävänä. Paikallisesti merkittävän kaupan sijoittumisedellytykset tutkitaan ja ratkaistaan kuntakaavoituksella.

Huomioita

- Suunnittelumääräys edellyttää ilmaston kannalta kestävien kulkumuotojen käyttömahdollisuutta myös keskustatoimintojen alueiden ulkopuolella sekä keskustatoimintojen alueiden palveluiden toiminta- ja kehitysedellytysten turvaamista. Vähittäiskaupan suuryksiköiden sijoittuminen lähelle asuinalueita ehkäisee yhdyskuntarakenteen hajautumista ja vähentää liikkumistarvetta. Suunnittelumääräys tukee ilmastotavoitteita edistävän yhdyskuntarakenteen ja liikkumisen kehitystä.
- Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040 3. vaiheen kaavaluonnoksessa on osoitettu uusina merkintöinä Siilinjärvellä Kotisiilin ja Oikeakätisen alueet. Siilinjärvellä Vt9/Ranta-Toivalan risteyksen tilaa vaativan kaupan suuryksikkö -merkintä on muutettu tilaa vaativan kaupan suuryksikön reservialueeksi ja Kuopiossa Nilsin tilaa vaativan kaupan suuryksikkö -merkintä on poistettu. Muilta osin voimassa olevissa maakuntakaavoissa osoitettujen tilaa vaativan kaupan suuryksikköjen merkinnät ja määräykset sekä vähittäiskaupan enimmäismitointukset säilyvät ennallaan.

Kotisiilin alue

- Kotisiilin alue sijaitsee noin neljän kilometrin etäisyydellä Siilinjärven keskustasta pohjoiseen valtatie 5 varressa. Alueella on nykytilanteessa tilaa vaativaa kauppaa noin 5 600 k-m². Maakuntakaavassa osoitettu enimmäismitointus on 15 000 k-m². Kotisiilin alue on osittain toteutunut. Alue on vetovoimaltaan maakunnallinen ja alueella asiodaan laajalta alueelta jo nyt.
- Suunnittelutilanne: Alue on Siilinjärven yleiskaava 2035:ssä osoitettu kaupallisten palvelujen alueena, jolle saa sijoittaa paljon tilaa vaativan kaupan suuryksikön (KM-1). Kaavamääräyksen mukaan alueelle voidaan osoittaa enintään 7 000 k-m²:n rakennusoikeus, mikä vastaa maakuntakaavassa määritettyä seudullisesti merkittävän vähittäiskaupan suuryksikön koon alarajaa. Alueella ei ole asemakaavaa.
- Sijainti yhdyskuntarakenteessa: Alue sijaitsee YKR-taajamarakenteen reunalla. Lähialueen väestömäärä on pieni. Alle yhden kilometrin etäisyydellä asuu noin 120 asukasta, alle kolmen kilometrin etäisyydellä noin 1 810 asukasta ja alle viiden kilometrin etäisyydellä noin 7 390 asukasta.
- Alueen saavutettavuus: Alue on saavutettavissa henkilöautolla etelän ja pohjoisen suunnista valtatie 5 pitkin. Alueella on tehty nykyistä käyttöä palvelevia liittymien parantamistoimia valtatiellä 5. Alueella asiointi perustuu henkilöautoliikenteeseen.
- Kestävät kulkumuodot: Kävelen ja pyöräillen alue on saavutettavissa Vanhan viitostien varressa sijaitsevaa kävely- ja pyöräilyreittiä pitkin. Lähimmät joukkoliikennereitit kulkevat valtatie 5, mutta alueella asiointi tulee jatkossa tapahtumaan pääosin henkilöautolla.

Oikeakätisen alue

- Oikeakätisen alue sijaitsee noin kahden kilometrin etäisyydellä Siilinjärven keskustasta etelään valtatie 5 varrella tien itäpuolella. Alue on rakentamaton metsäaluetta. Maakuntakaavassa osoitettu enimmäismitoitus on 12 000 k-m².
- Suunnittelutilanne: Alue on Siilinjärven yleiskaava 2035:ssä osoitettu kaupallisten palvelujen alueena, jolle saa sijoittaa paljon tilaa vaativan kaupan suuryksikön (KM-1). Kaavamääräyksen mukaan alueelle voidaan asemakaavassa osoittaa enintään 7 000 k-m²:n rakennusoikeus, mikä vastaa maakuntakaavassa määriteltyä seudullisesti merkittävän vähittäiskaupan suuryksikön koon alarajaa. Voimassa olevassa asemakaavassa alue on osoitettu liikerakennusten korttelialueena (KL-19) ja alueen rakennusoikeus on 12 000 k-m².
- Sijainti yhdyskuntarakenteessa: Alue sijaitsee YKR-taajamarakenteen reunalla. Lähialueen väestömäärä on pieni. Alle yhden kilometrin etäisyydellä asuu noin 970 asukasta, alle kolmen kilometrin etäisyydellä noin 3 730 asukasta ja alle viiden kilometrin etäisyydellä noin 10 300 asukasta. Alueen pohjoispuolella sijaitsee Shell-huoltoasema, länsipuolella Tarinagolf noin 1,5 kilometrin etäisyydellä ja eteläpuolella Kasurilan hiihtokeskus noin 2,5 kilometrin etäisyydellä.
- Alueen saavutettavuus: Henkilöautolla alue on saavutettavissa pohjoisen ja etelän suunnista valtatie 5, Vanhaa Viitostietä (kartoissa Viitonen) ja Kasurilantietä sekä Golftietä pitkin. Alueella asiointi tulee perustumaan autoliikenteeseen.
- Kestävät kulkumuodot: Kävelen ja pyöräillen alue on saavutettavissa Golftien ja Vanhan viitostien varrella sijaitsevia kävely- ja pyöräilyreittejä pitkin. Joukkoliikenteellä alue on huonosti saavutettavissa. Nykyiset joukkoliikenteen reitit kulkevat moottoritietä (valtatie 5), Golftietä, Vanhaa viitostietä ja Kasurilantietä. Lähimmät joukkoliikenteen pysäkit ovat Vanhan viitostien ja Kasurilantien varrella.

Huomioita: Kotisiilin ja Oikeakätisen tilaa vaativan kaupan suuryksiköt

- Alueilla tai niiden läheisyydessä on jo nyt kaupan palveluja, joten niiden kehittyminen merkityksellään seudullisina tilaa vaativan kaupan alueina ei aiheuta merkittävää yhdyskuntarakenteen hajautumista, mutta ei myöskään edistä yhdyskuntarakenteen tiivistymistä.
- Alueilla asiointi perustuu ja tulee perustumaan henkilöautoliikenteeseen, joten alueiden toteutuminen ei edistä kestävien kulkumuotojen käyttöä.
- Alueiden toteutuminen lisää tilaa vaativan kaupan tarjontaa Siilinjärvellä, mikä vähentää tarvetta asioida Kuopiossa ja lyhentää siten asiointimatkoja ja vähentää liikenteestä aiheutuvia päästöjä.
- Oikeakätisen alueen toteutuminen vähentää puuston ja hiilinielujen määrää sekä heikentää luonnon monimuotoisuutta.

Tilaa vaativan kaupan suuryksikön reservialue (kme/res)

- Merkinnällä osoitetaan tilaa vaativan kaupan suuryksikön reservialueita, joiden toteutumiseen liittyy pitkän aikajänteen vuoksi epävarmuutta ja joiden toteutuminen kytkeytyy uusien liikenteellisten ratkaisujen toteutumiseen tai muiden tilaa vaativien kaupan alueiden ensisijaiseen toteutumiseen.

Huomioita:

- Merkinnällä varataan tilaa vaativalle kaupalle alueita pitkällä tähtäimellä. Ilmastotavoitteita edistävä yhdyskuntarakenne on suunniteltu pitkällä tähtäimellä ja on totutukseltaan hallittua. Varaamalla tilaa vaativan kaupan suuryksiköille tulevaa tarvetta varten alueita olemassa olevasta yhdyskuntarakenteesta ehkäistään kaupan sijoittuminen hallitsemattomasti ja yhdyskuntarakenteen hajautuminen myös jatkossa.
- Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040 3. vaiheen kaavaluonnoksessa on osoitettu uusina merkintöinä Siilinjärvellä Pöljän valtatie 5 ja Varpaisjärventien risteysalue ja Kuopiossa Petosenmäen alue. Siilinjärvellä valtatie 9 ja Ranta-Toivalan tien risteysalueen tilaa vaativan kaupan suuryksikön alue on muutettu tilaa vaativan kaupan suuryksikön reservialueeksi ja Kuopiossa Pienen Neulamäen tilaa vaativan kaupan suuryksikön reservialueen merkintä on kumottu. Muilta osin voimassa olevissa maakuntakaavoissa osoitettujen tilaa vaativan kaupan suuryksikköjen reservialueiden merkinnät ja määräykset sekä vähittäiskaupan enimmäismitoitukset säilyvät ennallaan.

Pöljä, valtatie 5 ja Varpaisjärventien risteysalue

- Merkintä mahdollistaa merkitykseltään seudullisen tilaa vaativan kaupan sijoittumisen, kun valtatie 5 uusi linjaus Siilinjärvi-Alapitkä on toteutunut risteys- ja rinnakkaistiejärjestelyineen.
- Suunnittelumääräyksen mukaan Pöljän valtatie 5 uuden linjauksen ja Varpaisjärventien risteysalue voidaan ottaa käyttöön valtakunnalliseen liikenneverkkoon liittyvien toimenpiteiden toteuduttua. Alueen enimmäismitoitus on 20 000 k-m².
- Suunnittelutilanne: Alueella ei ole yleiskaavaa eikä asemakaavaa. Valtatie 5 parantaminen välillä Siilinjärvi-Pöljä-Alapitkä on vasta yleissuunnitelmatasolla, joten alue toteutuu vasta pitkällä tähtäimellä.
- Sijainti yhdyskuntarakenteessa: Alue sijaitsee YKR-taajamarakenteen ulkopuolella ja lähiasutuksen määrä on pieni. Alue on rakentamatonta metsä- ja peltoaluetta. Alue sijaitsee valtatie 5 uuden linjauksen ja Varpaisjärventien risteysalueen tuntumassa, noin 7 kilometrin etäisyydellä Siilinjärven keskustasta pohjoiseen.
- Alueen saavutettavuus: Alueella asiointi tulee perustumaan henkilöautoliikenteeseen.

Petosenmäen alue

- Suunnittelumääräyksen mukaan Petosenmäen alue voidaan ottaa käyttöön muiden seudullisesti merkittävien kaupan sijaintipaikkojen täytyttyä. Alueen enimmäismitoitus 22 000 k-m². Petosenmäen alue ”korvaa” Pienen Neulamäen alueen, joka poistetaan ja jonka mitoitus on voimassa olevassa kaavassa 20 000 k-m²).
- Suunnittelutilanne: Kuopion ja Etelä-Siilinjärven kaupunkirakennesuunnitelmassa alue on osoitettu Teollisuuden ja työpaikkojen selvitysalueena (SE/T). Kuopion keskeisen kaupunkialueen yleiskaavassa alue on osoitettu virkistysalueena (V). Lisäksi alueella on merkintä selvitysalue (SE) sekä yksityisten palvelujen ja hallinnon alue (PK). Alueella ei ole asemakaavaa. Alueen asemakaavoitus on vireillä. Asemakaavalla tutkitaan alueen soveltuvuutta yritysalueeksi sekä kaupan paikaksi. Asemakaavaluonnos on tavoitteena asettaa nähtäville alkuvuodesta 2026.

- Sijainti yhdyskuntarakenteessa: Alue on rakentamatonta metsäaluetta. Alueella on suuret korkeuserot. Alue sijaitsee noin kahdeksan kilometrin etäisyydellä Kuopion keskustasta etelään valtatie 5 ja Leväsentien välissä. Alue sijaitsee YKR-taajamarakenteen ulkopuolella/ulkoreunalla. Lähialueen väestömäärä on pieni. Suunnitteilla oleva Pitkälahden Prisma on noin puolen kilometrin etäisyydellä, Matkuksen kauppakeskus on noin kahden kilometrin etäisyydellä, Petosen/Pyörön alakeskus (kolme päivittäistavaramyymälää ja erikoiskauppaa) noin kahden kilometrin etäisyydellä ja Kolmisopen alue noin 2,5 kilometrin etäisyydellä.
- Alueen saavutettavuus: Alueella asiointi perustuu henkilöautoliikenteeseen.
- Kestävät kulkumuodot: Kävelen ja pyöräillen alue on saavutettavissa Leväsentien varren kävely- ja pyöräilyreittiä pitkin. Alueen läheisyydessä ei ole nykytilanteessa joukkoliikennereittejä. Alue ei myöskään sijoitu Kuopion ja Etelä-Siilinjärven kaupunkirakennesuunnitelmassa esitettyjen joukkoliikenteen runkolinjojen varteen eikä niiden vaikutusalueelle, joten alueella asiointi tulee jatkossakin tapahtumaan henkilöautolla.

Valtatien 9 ja Ranta-Toivalan tien risteyksen alue

- Alueen kaavamerkintä muutetaan tilaa vaativan kaupan suuryksikön merkinnästä tilaa vaativan kaupan suuryksikön reservialueeksi. Merkintä mahdollistaa merkitykseltään seudullisen tilaa vaativan kaupan sijoittumisen alueelle pitkällä tähtäimellä, kun alueen eritasoristeyksen järjestelyt ovat toteutuneet. Suunnittelumääräyksen mukaan valtatie 9 ja Ranta-Toivalan tien risteyksen alue voidaan ottaa käyttöön valtakunnalliseen liikenneverkostoon liittyvien toimenpiteiden toteuduttua. Alueen enimmäismitoitus säilyy ennallaan (15 000 k-m²).
- Suunnittelutilanne: Kuopion ja Etelä-Siilinjärven kaupunkirakennesuunnitelmassa alue on osoitettu kaupan, hallinnon ja palvelujen alueena (PK) ja Etelä-Siilinjärven yleiskaavassa kaupallisten palvelujen alueena (KM-2). Alueella ei ole asemakaavaa.
- Sijainti yhdyskuntarakenteessa: Alue on rakentamaton. Alue sijaitsee YKR-taajamarakenteen sisällä. Alue toteutuu todennäköisesti vasta maakuntakaavan tavoitevuoden 2040 jälkeen.

Huomioita:

- Uusien alueiden asiointiliikenne perustuu lähes yksinomaan henkilöautoliikenteeseen. Joukkoliikenne ei ole todellinen vaihtoehto. Lähiasutuksen vähäinen määrä rajoittaa kävelen ja pyöräillen tapahtuvaa asiointia. Toisaalta tilaa vaativan kaupan myymälöissä asioidaan harvoin, joten liikenteen lisääntyminen ja liikenteestä aiheutuvat haitat eivät ole niin merkittäviä kuin esimerkiksi uuden hypermarketin osalta.
- Pöljän alueen toteutuminen kaupan alueena vähentää metsäalueen, puuston ja hiilinielujen määrää sekä heikentää luonnon monimuotoisuutta.
- Petosenmäen alueen rakentaminen kaupan alueeksi vähentää metsäalueen, puuston ja hiilinielujen määrää sekä heikentää luonnon monimuotoisuutta. Petosenmäen kalliomurskeen hyödyntäminen paikallisesti edistää kiertotaloutta. Alueen toteuttaminen voi lisätä luonnon pirstaloitumista ja vaikuttaa ekologiaan yhteyksiin.

5 KAUPAN ILMASTOVAIKUTUKSET

5.1 Alue- ja yhdyskuntarakenne

Ilmastotavoitteita edistävä alue- ja yhdyskuntarakenne on maankäytöltään ja infrastruktuuriltaan tehokasta

Maakuntakaavan sisältö	Ilmastovaikutukset
<p>Kaupan sijaintia ja mitoitusta koskevissa suunnittelu-määräyksissä on edellytetty, että</p> <ul style="list-style-type: none"> Keskustatoimintojen alueita kehitetään niin, että luodaan edellytykset vetovoimaisen keskusta-alueen kehittämiseksi ja monipuolisten erikoiskaupan palveluiden ja asumisen sijoittumiselle. Yhdyskuntarakenteen kaupunkimaisuus on varmistettava tiivistämällä ja täydentämällä olemassa olevaa kaupunkirakennetta kestävin periaattein. Vähittäiskaupan suuryksiköiden ja tilaa vaativan kaupan suuryksiköiden mitoitus ja tarkempi sijoittuminen on suunniteltava siten, ettei niillä ole yksin tai yhdessä muiden hankkeiden kanssa merkittäviä haitallisia vaikutuksia keskusta-alueiden kaupallisiin palveluihin ja niiden kehittämiseen. Yksityiskohtaisessa suunnittelussa on huomioitava kaupan palvelujen sijoittuminen suhteessa asuinalueisiin. Tilaa vaativan kaupan suuryksikön reservialueiden toteutuminen kytketään uusien liikenteellisten ratkaisujen toteutumiseen tai muiden tilaa vaativan kaupan alueiden tai muiden alueiden toteutumiseen. 	<p>Merkitykseltään seudullisten vähittäiskaupan suuryksiköiden ohjaaminen keskustatoimintojen alueille ja niiden ulkopuolella olemassa olevassa yhdyskuntarakenteessa tai sen reunalla sijaitseville vähittäiskaupan suuryksiköiden ja tilaa vaativan kaupan suuryksiköiden alueille ehkäisee yhdyskuntarakenteen hajautumista.</p> <p>Olemassa olevaan yhdyskuntarakenteeseen perustuva vähittäiskaupan suuryksiköiden sijoittuminen vähentää liikkumistarvetta ja sitä kautta myös liikenteestä aiheutuvia päästöjä.</p> <p>Olemassa olevan liikerakennuksen hyödyntäminen Pitkälahden alueella vähentää purkamisen ja uudisrakentamisen tarvetta sekä luonnonvarojen käyttöä ja siitä aiheutuvia päästöjä.</p>

Ilmastotavoitteita edistävä alue- ja yhdyskuntarakenne on toiminnalliselta rakenteeltaan monipuolinen

Maakuntakaavan sisältö	Ilmastovaikutukset
<p>Kaupan sijaintia ja mitoitusta koskevissa suunnittelu-määräyksissä on edellytetty, että</p> <ul style="list-style-type: none"> Keskustatoimintojen alueita kehitetään niin, että luodaan edellytykset monipuolisten erikoiskaupan palveluiden ja asumisen sijoittumiselle. Suunnittelussa on hyvä yhdistää asumista, liiketiloja ja toimintoja yhdeksi kokonaisuudeksi. Vähittäiskaupan suuryksiköiden kaupan laatua koskeva mitoitus ja tarkempi sijoittuminen ratkaistaan yksityiskohtaisessa kaavoituksessa. 	<p>Taajamien maankäytön ja toiminnallisen rakenteen (asuminen, työpaikat ja palvelut) monipuolistuminen ja toimintojen sekoittuminen vähentävät liikkumistarvetta ja liikenteen päästöjä. Monipuolinen ja tiivis rakenne parantaa palvelujen saavutettavuutta ja edistää kestävien liikkumismuotojen (kävely, pyöräily, joukkoliikenne) käyttöä asiointimatkoilla.</p> <p>Keskustatoimintojen alueiden kehittäminen tukee ilmastotavoitteita edistävän alue- ja yhdyskuntarakenteen kehitystä.</p>

Ilmastotavoitteita edistävä alue- ja yhdyskuntarakenne tuo toiminnot kestävällä tavalla saavutettaviksi ja vähentää liikkumistarvetta

Maakuntakaavan sisältö	Ilmastovaikutukset
<p>Kaupan sijaintia ja mitoitusta koskevissa suunnittelu-määräyksissä on edellytetty, että</p> <ul style="list-style-type: none"> Keskusta-alueilla tulee kiinnittää erityistä huomiota kävely- ja pyöräilypainotteisiin ratkaisuihin ja kävelykeskustojen kehittämiseen. Alueen suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota alueen liikennejärjestelyihin ja sujuvien matkaketjujen muodostamiseen liikennemuodosta toiseen. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee kiinnittää huomiota joukkoliikenteen sekä kävelyn ja pyöräilyn toiminta-edellytyksiin. Vähittäiskaupan suuryksiköiden yksityiskohtaisessa suunnittelussa on huomioitava kaupan palvelujen saavutettavuus eri kulkumuodoin sekä kaupan palveluiden sijoittuminen suhteessa asuinalueisiin. Tilaa vaativan kaupan suuryksiköiden yksityiskohtaisessa suunnittelussa on huomioitava kaupan palvelujen saavutettavuus eri kulkumuodoin, sujuvat henkilöauto- ja joukkoliikenteen edellytykset erityisesti Kuopion Leväsenttiellä ja Volttikadulla sekä kaupan palveluiden sijoittuminen suhteessa asuin-alueisiin. 	<p>Vähittäiskaupan hyvä saavutettavuus ja palvelujen keskittyminen keskustatoimintojen alueille sekä vähittäiskaupan suuryksiköiden ja tilaa vaativan kaupan suuryksiköiden alueille vähentävät liikkumisen tarvetta ja edelleen ilmastovaikutuksia.</p> <p>Keskustatoimintojen alueilla palvelut ovat saavutettavissa kaikilla kulkumuodolla. Kävely- ja pyöräilyolosuhteet ovat keskusta-alueilla yleensä hyvät. Myös suuri lähiasutuksen määrä ja rakenteen tiiveys edistävät kävelyä ja pyöräilyä asiointimatkoilla. Keskustat ovat saavutettavissa myös joukkoliikenteellä. Perinteisen linja-autoliikenteen lisäksi esimerkiksi Kuopion keskustassa on mahdollisuus asioida myös palveluliikenteellä.</p> <p>Keskustojen ulkopuolisilla vähittäiskaupan suuryksiköiden ja tilaa vaativan kaupan suuryksiköiden alueilla kestävien kulkumuotojen käyttömahdollisuudet ovat heikot. Saavutettavuus kävellen ja pyörällä on riippuvainen lähialueen väestömäärästä ja asuinalueiden läheisyydestä sekä kävely- ja pyöräilyreittien kattavuudesta ja jatkuvuudesta. Saavutettavuus joukkoliikenteellä on riippuvainen joukkoliikennereittien ja -pysäkkien sijainnista sekä palveluliikenteen saatavuudesta.</p> <p>Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040 3. vaiheen kaavaluonnoksessa osoitetut uudet kaupan alueet sijoittuvat kaikki taajamarakenteen reunalle, jolloin lähiasutuksen määrä on pieni. Kaikilla alueilla asiointi tulee perustumaan pääosin henkilöautoliikenteeseen ja kestävien kulkumuotojen käyttömahdollisuudet ovat heikot. Kestävien kulkumuotojen käytön lisääminen on potentiaalisinta Pitkälahden ja Petosenmäen alueilla.</p>

Ilmastotavoitteita edistävä alue- ja yhdyskuntarakenne on suunniteltu pitkällä tähtäimellä

Maakuntakaavan sisältö	Ilmastovaikutukset
<p>Kaupan sijaintia ja mitoitusta koskevissa suunnittelu-määräyksissä on edellytetty, että</p> <ul style="list-style-type: none"> Varkauden Pohjoisen portin vähittäiskaupan suuryksikön ja tilaa vaativan kaupan suuryksikön alueiden toteuttaminen tulee kytkeä yhdyskuntarakenteen laajenemiseen alueelle siten, että lähempänä keskustaa olevat kaupan alueet hyödynnetään ensin. Varkauden Varkausmäen vähittäiskaupan suuryksiköä ei voi toteuttaa ennen Varkausmäen matkailualueen toteuttamista. Kuopion Petosenmäen tilaa vaativan kaupan suuryksikön alue voidaan ottaa käyttöön muiden seudullisesti merkittävien kaupan sijaintipaikkojen täyttyä. Siilinjärven vt9/Ranta-Toivalan risteyksen sekä Pöljän vt5 ja Varpaisjärventien risteyksen alueet voidaan ottaa käyttöön valtakunnalliseen liikenneverkostoon liittyvien toimenpiteiden toteuduttua. 	<p>Alueiden varaaminen olemassa olevasta yhdyskuntarakenteesta tilaa vaativan kaupan suuryksiköille tulevaa tarvetta varten ehkäisee kaupan sijoittumisen hallitsemattomasti ja yhdyskuntarakenteen hajautumisen myös pitkällä tähtäimellä.</p>

5.2 Liikkuminen

Ilmastotavoitteita edistävä liikkuminen edellyttää eheää yhdyskuntarakennetta

Maakuntakaavan sisältö	Ilmastovaikutukset
<p>Kaupan sijaintia ja mitoitusta koskevissa suunnittelu-määräyksissä on edellytetty, että</p> <ul style="list-style-type: none"> Keskustatoimintojen alueita kehitetään niin, että luodaan edellytykset vetovoimaisen keskusta-alueen kehittämiseksi ja monipuolisten erikoiskaupan palveluiden ja asumisen sijoittumiselle. Yhdyskuntarakenteen kaupunkimaisuus on varmistettava tiivistämällä ja täydentämällä olemassa olevaa kaupunkirakennetta kestävin periaattein. Vähittäiskaupan suuryksiköiden ja tilaa vaativan kaupan suuryksiköiden yksityiskohtaisessa suunnittelussa on huomioitava kaupan palvelujen sijoittuminen suhteessa asuinalueisiin. 	<p>Suunnitteluperiaatteet ja kaavamääräykset tukevat eheää yhdyskuntarakennetta. Asumisen, työpaikkojen ja palvelujen sijoittuminen lähekkäin vähentää liikkumisen tarvetta ja sen aiheuttamia päästöjä.</p> <p>Reservialueilla ei ole vielä yhdyskuntarakennetta. Alueet toteutuvat pitkällä tähtäimellä, mahdollisesti vasta maakuntakaavan tavoitevuoden 2040 jälkeen. Pöljän alue on eheän yhdyskuntarakenteen näkökulmasta huonoin alue.</p>

Ilmastotavoitteita edistävä liikkuminen suosii kestäviä liikkumismuotoja

Maakuntakaavan sisältö	Ilmastovaikutukset
<p>Kaupan sijaintia ja mitoitusta koskevissa suunnittelumääräyksissä on edellytetty, että</p> <ul style="list-style-type: none"> Keskusta-alueilla tulee kiinnittää erityistä huomiota kävely- ja pyöräilypainotteisiin ratkaisuihin ja kävelykeskustojen kehittämiseen. Alueen suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota alueen liikennejärjestelyihin ja sujuvien matkaketjujen muodostamiseen liikennemuodosta toiseen. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee kiinnittää huomiota joukkoliikenteen sekä kävelyn ja pyöräilyn toimintaedellytyksiin. Vähittäiskaupan suuryksiköiden yksityiskohtaisessa suunnittelussa on huomioitava kaupan palvelujen saavutettavuus eri kulkumuodoin sekä kaupan palvelujen sijoittuminen suhteessa asuinalueisiin. Tilaa vaativan kaupan suuryksiköiden yksityiskohtaisessa suunnittelussa on huomioitava kaupan palvelujen saavutettavuus eri kulkumuodoin, sujuvat henkilöauto- ja joukkoliikenteen edellytykset erityisesti Kuopion Leväsenttiellä ja Volttikadulla sekä kaupan palveluiden sijoittuminen suhteessa asuinalueisiin. 	<p>Vähittäiskaupan suuryksiköiden ohjaaminen keskusta-toimintojen alueille tukee kestävien kulkumuotojen käyttöä asiointimatkoilla. Keskustoissa sijaitsevat palvelut ovat hyvin saavutettavissa kävellen ja pyöräillen, koska niissä kävely- ja pyöräilyolosuhteet ovat yleensä hyvät sekä asukasmäärä ja -tiheys suuri. Keskustoissa asiointi on mahdollista myös joukkoliikenteellä. Perinteisen linja-autoliikenteen lisäksi esimerkiksi Kuopion keskustassa on mahdollisuus asioida myös palveluliikenteellä.</p> <p>Kaupan suuryksiköiden liikennemallitarkastelujen (Kuopion kaupunki) mukaan Pitkälähden hypermarkettiin suuntautuvissa kotiperäisissä päivittäistavarakauppatkoissa auton kulkutapaosuus on 72–75 %, kun ydin-keskustaan sijoittuvan hypermarketin päivittäistavara-kauppatkoista noin 22 % tehtäisiin autolla.</p> <p>Kaupan suuryksiköiden liikennemallitarkastelujen (Kuopion kaupunki) mukaan vaihtoehdossa, jossa Pitkälähden Prisma ja Siilinjärven tiva-alueet toteutuvat, kestävien kulkutapojen osuus kaikista seudun sisäisistä matkoista on 44,2 % (nykytilanteessa 43,0 %) ja auton osuus 55,7 % (nykytilanteessa 57,0 %). Kotiperäisistä päivittäistavarakauppatkoista kestävien kulkutapojen osuus on 41,2 % (nykytilanteessa 41,3 %) ja auton osuus 58,8 % (nykytilanteessa 58,7 %).</p>

6 LÄHTEET

Kuopion kaupunki (2025). Ilmastomuutoksen hillintä ja sopeutuminen asemakaavoituksessa. Kuopion kaupunki ja Pohjois-Savon ELY-keskus. Tarkistuslista (excel).

Kuopion kaupunki (2025). Kaupan suuryksiköiden liikennemallitarkastelut, Kuopion seudun liikennemalli. Raporttiluonnos 4.4.2025. Ramboll.

Pohjois-Savon liitto (2025). Pohjois-Savon maakuntakaava 2040, 3. vaihe. Aurinko- ja tuulivoima, vetytalous ja kauppa. Kaavaluonnos MKH 26.5.2025.

Pohjois-Savon liitto (2024). Pohjois-Savon maakuntakaavan kaupallinen selvitys, nykytila, kehitysnäkymät ja päivitystarpeet sekä kehittämismahdollisuudet ja vaikutusten arviointi. Loppuraportti 11.12.2024. FCG

Pohjois-Savon liitto (2018). Pohjois-Savon maakuntakaava 2040. Maakuntakaavan tarkistamisen 1. vaihe. Pohjois-Savon liiton julkaisu A:84.

Pohjois-Savon liitto (2015). Pohjois-Savon kaupan maakuntakaava 2030. Pohjois-Savon liiton julkaisu A:82.

Ympäristöministeriö (2015). Ilmastotavoitteita edistävä kaavoitus. Näkökulmia kaavoitukseen. Suomen Ympäristö 3/2015.

Kaava- ja kartta-aineistot:

- <https://asiointi.maanmittauslaitos.fi/karttapaikka/>
- <https://kartta.kuopio.fi/>
- <https://siilinjarvi.asiointi.fi/ims>